

M E D I A N

VÝZKUM TRHU, MÉDIÍ a VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ, VÝVOJ SOFTWARE

MEDIAN, Národních hrdinů 73, 190 12 Praha 9, tel.: 225 301 111, fax: 225 301 101, [http: //www.median.cz](http://www.median.cz), e-mail: median@median.cz

oficiální partner KANTAR MEDIA GROUP

pro Českou republiku

Monitoring dětské problematiky II. Zpráva z kvalitativní části

Praha, prosinec 2009

Exkluzivně pro:

Obsah

- Cíle projektu
- Desk Research
  - Popis metodologie a popis respondentů
  - Výsledky
- Kvalitativní výzkum – popis metodologie a popis respondentů
- Problematika dětí se zdravotním postižením
  - Definice
  - Typologie a počty
  - Subjekty podílející se na péči
- Hlavní problémy v oblasti péče o děti se zdravotním postižením
  - Úvodní poznámky
  - Problémy společné
  - Problémy specifické

Cíle projektu

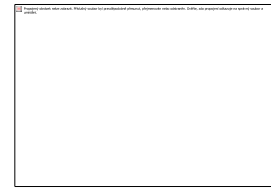

- Výzkumný projekt navazuje na výzkum „Monitoring dětské problematiky I.“, který byl realizován v roce 2008 a který se týkal sociálně ohrožených dětí.
- Tento projekt na výše uvedený monitoring navazuje, ale věnuje se problematice dětí se zdravotním postižením.
- Hlavní problémy projektu:
  - Cílem projektu je vytvořit popis problematiky dětí se zdravotním postižením. Jedná se o:
    - Přístup státu k problematice a přístup státních orgánů
    - Přístup neziskového sektoru
    - Přístup odborné veřejnosti
    - Vnímání problémů veřejností.
- Tato zpráva se týká výsledků kvalitativní části projektu, jejíž dalšími cíly bylo:
  - Získat uvedení do dané problematiky pro výzkumný tým, získat přehled
  - Popsat základní problémy dětí, pokusit se definovat pojmy
  - Získat podklady pro další postup výzkumu

Desk Research

- Cíl projektu, oblasti působení organizací
- Registr poskytovatelů sociálních služeb
- Rejstřík škol
- Registr zdravotnických zařízení
- Další organizace
- Výsledná databáze
- Velké organizace

Cíl projektu, hlavní oblasti

- **vytvořit databázi organizací, které pomáhají zdravotně postiženým dětem**
  - nestátní neziskové organizace
  - státní organizace
- **oblasti působení organizací**
  - sociální, MPSV – Registr poskytovatelů sociálních služeb*
  - školství, MŠMT – Rejstřík škol*
  - zdravotnictví, MZ – Registr zdravotnických zařízení*

*všechny tyto registry obsahují organizace jak státní tak nestátní (i soukromé – s.r.o. nebo a.s.)

Registr poskytovatelů sociálních služeb

- veřejně přístupný na stránkách MPSV (<http://iregistr.mpsv.cz>)
- seznam služeb, nikoli organizací
- tříděno dle
  - druh služby – 32 druhů, např.: pečovatelská služba, denní stacionáře aj.
  - forma poskytování služeb – pobytové, ambulantní, terénní
  - věk klientů – 9 kategorií + „bez omezení věku“
  - cílová skupina klientů – 25 skupin, např.: osoby se zdravotním postižením, etnické menšiny aj.
  - místo poskytování služby – kraj, okres, obec
- do databáze zařazeno
  - dětské věkové kategorie a „bez omezení věku“
  - osoby s postižením nebo onemocněním (9 různých skupin)
- ▶ 450 nestátních neziskových organizací
- ▶ 300 státních zařízení (260 různých organizací)

Rejstřík škol

- veřejně přístupný na stránkách MŠMT (<http://rejskol.msmt.cz>)
  - neexistuje označení školy pro postižené nebo pro osoby se speciálními vzdělávacími potřebami
  - vyhledání vhodných v rejstříku dle názvu školy („speciální“, „postižené“...)
  - dohledání dalších škol na internetu
  - z rejstříku škol vybrány také školy při nemocnicích
-
- ▶ 30 nestátních škol
  - ▶ 400 státních škol

Registr zdravotnických zařízení

- veřejně přístupný na stránkách MZ
(<http://www.uzis.cz/uzis/rzz/rzz.htm>)
- dětské léčebny (lázeňské, psychiatrické), dětská centra, dětské stacionáře a další dětská zařízení
  - ▶ 10 nestátních zařízení
  - ▶ 30 státních zařízení

Další vhodné organizace

- organizace, které nejsou zaregistrované v žádném z výše uvedených rejstříků – „nepomáhají přímo“
  - nadace, nadační fondy, asociace
  - vyhledání na internetu (např. www.helpnet.cz)
-
- ▶ 50 nestátních organizací
  - ▶ 0 státních zařízení

Výsledná databáze

- **569 nestátních neziskových organizací**
  - 243 má zařízení určené pro děti
  - 173 má zařízení, které nemá věkové omezení pro klienty
  - 84 má zařízení pouze pro nejvyšší věkovou skupinu 16 - 18 let
  - 6 hospicových zařízení (splňující věkové podmínky)
  - 63 nepřímo pomáhající organizace
- **722 státních zařízení**
  - 598 určené pro děti
  - 101 nemá věkové omezení pro klienty
  - 23 pouze pro nejvyšší povolenou věkovou skupinu 16 - 18 let

Kvalitativní výzkum - popis

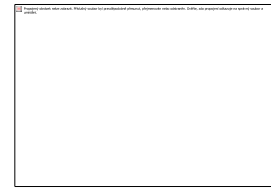
- Expertní rozhovory – základní informace
- Expertní rozhovory – seznam respondentů
- Expertní rozhovory – popis procesu
- Hlubkové rozhovory – základní informace
- Hlubkové rozhovory – struktura respondentů
- Hlubkové rozhovory – popis procesu

Expertní rozhovory – základní informace (1)

- **Obsahem rozhovoru byly dvě oblasti:**
  - Mapování subjektů zajišťujících péči o děti se zdravotním postižením k problematice (základní údaje o organizaci a jejích aktivitách)
  - Diskuse nad problémy dětí se zdravotním postižením, které jsou danou organizací pocíťované jako nejpálčivější.
- **Metoda: Kvalitativní výzkum**
- **Technika sběru dat: Expertní rozhovory**
  - Scénář pro představitele neziskových organizací a státní správy :
    - Passport organizace (základní údaje o činnosti organizace)
    - Vyjmenování nejdůležitějších problémů dětí se zdravotním postižením, jejich prioritizace a hodnocení stavu současného řešení daného problému.
  - Scénář pro experty obsahoval pouze část týkající se problémů dětí se zdravotním postižením.
  - Průměrná délka rozhovoru byla 1 hodina.
- **Terénní sběr dat: 16. června – 11. prosince 2009.**

Expertní rozhovory – základní informace (2)

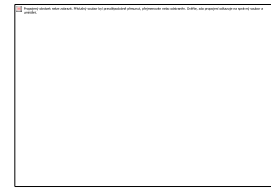
- Počet uskutečněných rozhovorů: **CELKEM 31 ROZHovorů**
  - 20 rozhovorů v první fázi
  - 11 rozhovorů ve druhé fázi
  - V rámci expertních rozhovorů již bylo dosaženo teoretické saturace a další rozhovory již nepřinášely nové informace.
- Rozdělení respondentů:
  - 6 rozhovorů s představiteli státní správy na centrální úrovni
  - 1 rozhovor s představiteli Všeobecné zdravotní pojišťovny
  - 2 rozhovory s řediteli veřejných ústavních zařízení
  - 1 rozhovor s představitelem významné nadace
  - 6 rozhovory s experty
  - 15 rozhovorů s řediteli významných neziskových organizací
- **Důležitou institucí uvažovanou pro realizaci expertních rozhovorů byla posudková služba ČSSZ. V této instituci jsme však byli absolutně odmítnuti na základě rozhodnutí vedení.**
- **Tato instituce se tedy cítila být ohrožena poskytnutím informací o své činnosti. I toto považujeme za signifikantní informaci, s níž je třeba dále pracovat.**

Expertní rozhovory - popis procesu

- Výběr respondentů pro výzkum byl proveden pracovníky Nadace Sirius a Medianu. Při výběru byly zohledněny různé druhy postižení tak, aby byla pokryta celá problematika.
- Respondenti byli telefonicky kontaktováni a byla s nimi domluvena schůzka v sídle jejich organizace.
- Rekrutace respondentů probíhala dobře. Respondenti byli vstřícní a ochotní ke schůzkám. Jediným problémem byla časová zaneprázdněnost. Zvláštní kapitolu tvoří posudková služba, která byla zmíněna výše.
- Na úvod rozhovoru byl představen cíl výzkumného projektu, stručně byla představena Nadace Sirius a byl / nebyl získán souhlas s nahrávkou rozhovoru. Následně probíhal rozhovor podle scénáře.
- Rozhovory byly se souhlasem respondenta digitálně nahrávány. V případě nesouhlasu respondenta byl pořízen zápis rozhovoru.
- K dispozici máme 28 záznamů + 2 neúplné záznamy s výpisky + 1 záznam formou písemného záznamu.
- Na závěr rozhovoru bylo respondentům sděleno, že výsledky výzkumu budou moci po jeho dokončení a zveřejnění zadavatelem získat, předběžně byli informováni o konferenci.

Hlubkové rozhovory - základní informace (1)

- Vzhledem k tomu, že do péče o děti s postižením vstupují velkou měrou rodiče těchto, byly zařazeny rozhovory s rodiči s cílem získat jejich zkušenosti se systémem péče o děti s postižením
- Metoda: **Kvalitativní výzkum**
- Technika sběru dat: **Hlubkové (indepth) rozhovory s rodiči dětí s postižením:**
  - Byl připraven speciální scénář pro tuto cílovou skupinu
  - Scénář obsahoval:
    - Rodinnou situaci dítěte a rodičů
    - Popis postižení dítěte
    - Problematiku integrace, spolupráce s orgány státní správy a neziskovými organizacemi, problematiku využívání sociálních služeb a sociálních dávek
  - Průměrná délka rozhovoru byla 1 hodina
- Terénní sběr dat: **23. listopadu – 1. prosince 2009.**
- Rozhovory byly se souhlasem respondenta digitálně nahrávány na diktafon.
- K dispozici máme 8 digitálních záznamů ze všech rozhovorů.

Hlubkové rozhovory - základní informace (2)

- Struktura respondentů byla následující:
  - Rodič dítěte s vrozeným tělesným postižením pohybového aparátu
  - Rodič dítěte s vrozeným tělesným postižením genetickým
  - Rodič dítěte se zrakovým postižením
  - Rodič dítěte se sluchovým postižením
  - Rodič dítěte s mentálním postižením
  - Rodič dítěte s duševním postižením
  - Rodič dítěte s kombinovaným postižením
  - Rodič dítěte s vnitřním postižením

Hlubkové rozhovory - popis procesu

- Výběr respondentů pro výzkum byl proveden rekrutátorem Medianu podle kvótního předpisu.
Při výběru byly zohledněny různé druhy postižení.
- Respondenti byli telefonicky kontaktováni a byla s nimi domluvena schůzka buď v kvalitativním studiu Median, nebo u respondenta v domácnosti, nebo na nějakém veřejném neutrálním místě.
- Rekrutace respondentů probíhala dobře. Respondenti byli vstřícní a ochotní ke schůzkám.
- Na úvod rozhovoru byl představen cíl výzkumného projektu, stručně byla představena Nadace Sirius a byl / nebyl získán souhlas s nahrávkou rozhovoru. Následně probíhal rozhovor podle scénáře.
- Na závěr rozhovoru bylo respondentům sděleno, že výsledky výzkumu budou moci po jeho dokončení a zveřejnění zadavatelem získat, předběžně byli informováni o konferenci.

Problematika dětí se zdravotním postižením

Zdravotní postižení – definice

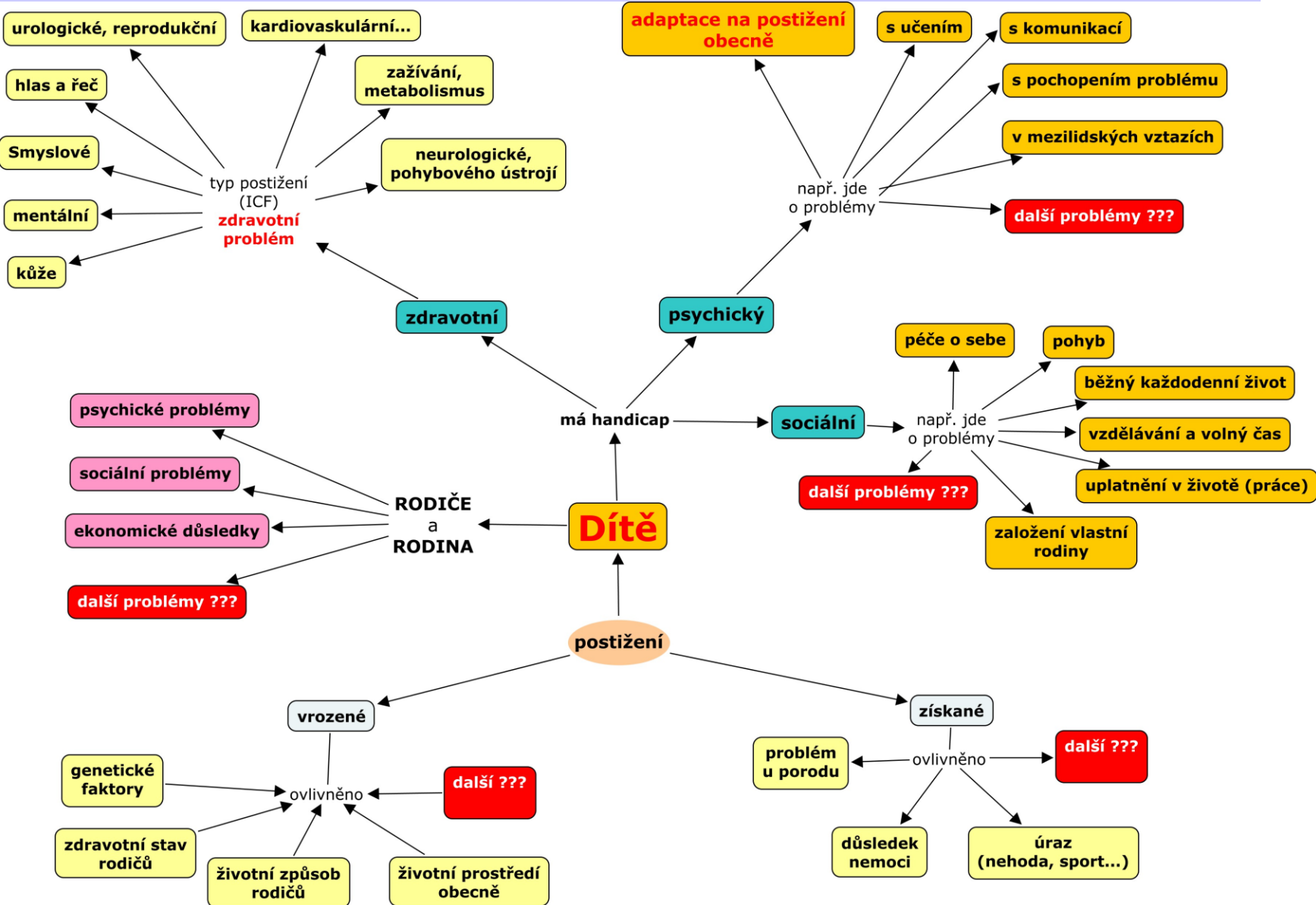
- **Zdravotně postiženou je osoba jejíž tělesné, smyslové a/nebo duševní schopnosti či duševní zdraví jsou odlišné od typického stavu pro odpovídající věk a lze oprávněně předpokládat, že tento stav potrvá déle než jeden rok.** Odlišnost od typického stavu pro odpovídající věk musí být takového druhu či rozsahu, že obvykle způsobuje omezení nebo faktické znemožnění společenského uplatnění dané osoby. (*Výběrové šetření osob se zdravotním postižením 2007. ČSÚ, Praha 2008*).
- **Vrozené postižení** mění veškeré podmínky vývoje, mění sociální vztahy, vyřazuje některé druhy podnětů, omezuje od počátku vývojové možnosti dítěte. Na druhé straně se dítě žijící s postižením od narození na něj lépe adaptuje.
- **Získané postižení** (zejména úraz) méně zasahuje vývoj funkcí osobnosti, které se až do doby vzniku postižení mohly vyvíjet normálně, klade však daleko větší nároky na adaptaci, zvláště v oblasti postižené funkce. Získané postižení znamená obvykle velký zásah do osobnosti, způsobuje duševní trauma a subjektivně je velice hluboce prožíváno.

Zdravotní postižení – typologie a počty

- Konceptně jsou 3 typologie:
  - MKN 10
  - Typologie ICF
  - Typologie ČSÚ
- Data jsou pro ČR pouze podle typologie ČSÚ:

Postižení	Chlapci	Dívky	Celkem postižení
Tělesné	9703	6984	16687
Zrakové	4393	3571	7964
Sluchové	1154	1748	2902
Mentální	7549	4055	11604
Duševní	3285	1561	4846
Vnitřní	13552	8791	22343
Celkem postižení	39636	26170	66346
Celkem postižených dětí	27941	18267	46208

Výchozí model

Subjekty podílející se na péči

- **Rodiče** = na rodině a rodičích leží hlavní část péče. Stát a ostatní subjekty rodině pouze pomáhají.
- **Stát:**
  - Vládní výbor pro zdravotně postižené
  - Ministerstvo práce a sociálních věcí
  - Ministerstvo zdravotnictví
  - Ministerstvo školství
  - Úřady práce
  - Česká správa sociálního zabezpečení
  - Zdravotní pojišťovny
- **Samospráva:**
  - Krajské úřady
  - Obce s rozšířenou působností
  - Obce
- Neziskové organizace; Národní rada zdravotně postižených
- *Podtržené subjekty vykonávají státní správu v oblasti sociálních služeb*

Hlavní problémy dětí se zdravotním postižením

Úvodní poznámky

- Již před zahájením projektu jsme předpokládali, že problémy v péči o děti se zdravotním postižením budou ve dvou skupinách:
  - Problémy společné všem typům postižení
  - Problémy specifické, dané diagnózou (nebo typem diagnózy)
- Tento předpoklad se v plné míře potvrdil během rozhovorů s tím, že závažnější jsou dle našeho názoru problémy společné všem typům postižení, jelikož se jedná o problémy koncepční, strategické a celkového nastavení společnosti.
- **Nejzávažnějšími problémy se jeví:**
  - **Problém finanční (díky Zákonu o sociálních službách) = problém zejména neziskových organizací a poskytovatelů sociálních služeb**
  - **Problém informační (rodiče musejí sami hledat informace) = systém je pouze pro rodiče „vzdělané, kteří mají Internet“**
  - **Problém nedostatku psychické pomoci a podpory rodičům i dětem**
  - **Problém nastavení společnosti a postoje k lidem s postižením**
  - **Nedostatek respitních služeb a služeb akutní pomoci**

Kasuistika 1 – „ideální rodina“

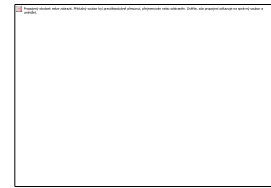
- Rodina:
  - Otec – vedoucí v gumárenském průmyslu (VŠ)
  - Matka – administrativní funkce, práce s počítačem (maturita)
  - Dítě – syn, „praktická hluchota“
  - Bydlí v Praze
- Odmalička se postižení svého syna věnovali – matka zůstala doma, aktivně vyhledávala informace, snažila se...
- Aktivní ve sdružení rodičů dětí se sluchovým postižením – otec pořádá tábory, matka se aktivně zapojuje do různých akcí
- Znají všechna svoje práva (dávky, zákony...), speciální zařízení si všechna prošli, „donutili“ školu k integraci přes všechny překážky

Kasuistika 2 – „rodina mimo proud“

- Rodina:
  - Otec – řidič nákladního auta
  - Matka – zahradnice (nyní podniká v zahraničí)
  - Dítě – dcera, jedno oko – zbytky zraku, druhé oko - nevidí
  - Bydlí na vesnici, cca 30 km od Prahy
- Odmalička se postižení své dcery podle svého věnovali – matka zůstala doma, využila informací lékařů o Středisku rané péče
- Po skončení pomoci ze Střediska rané péče – nikdo je nekontaktoval, neporadil, museli si poradit sami, pomohla náhoda
- Pouze věděli, že je dobrá integrace do běžné školy – od ředitelky v blízké mateřské školce
- Dcera je integrována do běžné školy, má asistenta... - vše díky ředitelce mateřské školky
- Pobírají pouze příspěvek na služby, o ostatních dávkách nevědí; stupeň postižení dcery byl snížen (způsobem mimo zákon)
- S nikým jiným nejsou v kontaktu, nikdo jiný jim nenabízí pomoc
- Internet nemají, nepotřebují pro svou práci

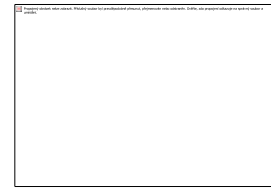
Problémy společné (1)

- **Legislativní oblast:**

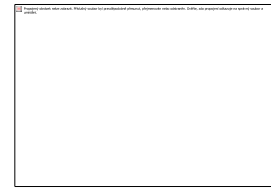
- Legislativní řešení v ČR je založeno na tom, že záležitosti týkající se zdravotně postižených jsou zařazeny do jednotlivých konkrétních zákonů.
- Tato skutečnost je jednak neefektivní vzhledem k ochraně některých speciálních skupin zdravotně postižených (diskriminace osob s mentálním postižením), a dále vytváří legislativní „džungli“; mnohé zákony a jejich výklady si protirečí.
- Velmi pozitivně je přijímána existence Zákona o sociálních službách.
- Jeho reálné provádění je však problém (nízké částky vzhledem k reálným cenám služeb, konkrétní postupy přiznávání peněz...).
- Dále je problém v systému sociálních dávek – kdo, při jaké diagnóze... - má na dávku nárok.
- Problematický je postup určování míry postižení a kontroly (dítě od narození na vozíčku je pravidelně „zkoumáno“, zda je stále postižené...).
- S tím souvisí postoj jednotlivých orgánů přiznávajících příspěvky na péči a sociální dávky:
  - Nevstřícnost úředníků, snaha nepřiznat příspěvek / dávku; pocit, že nejde jen o „lidský faktor“, ale že je to záměrné
- Financování všech činností neziskových organizací na jeden rok = nejistota

Problémy společné (2)

- **Legislativní oblast (pokračování):**
  - Příspěvek na péči 1. – 4. stupně – většina rodin jej spotřebuje a nekupuje si služby u odborníků (pečuje samostatně).
  - Důvodem je skutečnost, že je příspěvek nízký i nastavení rodin s postižením (mají pocit, že by měli dostávat více).
  - Problém přiznání důchodu po dosažení plnoletosti (další posouzení).
  - Problém toho, co platí zdravotní pojišťovny:
    - Podle VZP je úhrada služeb a pomůcek nastavena dobře, neboť je dělána v součinnosti VZP, ministerstva zdravotnictví, odborných lékařských komisí a zástupců sdružení lidí s postižením
    - Podle rodičů je úhrada absolutně nedostatečná, např.:
      - Naslouchátka pro sluchově postižené – VZP hradí 5.100,- / 5 let / 1 ucho; reálná potřeba kvalitních naslouchátek je cca 20.000,- / 5 let / 1 ucho
    - Úhrady jsou zastaralé – nahrazují nadace, nebo rodiče
  - Problém posudkové služby a zařazování do stupňů postižení
  - Problém posudkové služby – nedostatek lékařů
  - Problém postoje státu – obava ze zneužívání dávek, snaha reagovat na to, co se obecně podle lékařské vědy „dá vyléčit“ a zapracovat to do standardů posudkové služby (neindividuální přístup)

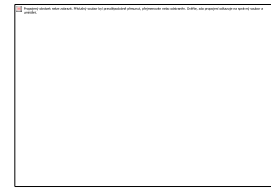
Problémy společné (2)

- **Poradenství / ranná péče:**

- Raná péče je zahrnuta v zákoně o sociálních službách. Jedná se o službu nabídkovou, ale rodiče o ní moc nevědí, někteří lékaři nespolupracují, neinformují o ní.
- Nabízejí ji státní zařízení (SPC, PPP, centra rehabilitace...) i neziskové organizace.
- Problém je, že je jich celkově velmi málo, že je rodiče nenakupují a že je žalostně málo specializovaných středisek (pro hluchoslepé, pro neslyšící...).
- Neexistence odborných standardů a jejich kontroly a přísného způsobu akreditací poskytovatelů ranné péče a sociálních služeb (nynější jsou formální – kontroluje se např. bezpečnost provozu elektrických spotřebičů v kanceláři).
- Založeno na zájmu rodičů, nikoliv na systému péče pro každého.
- Nedostatek terénních kvalitních pracovníků.
- Chybí poradenství právní (pro jednání s pojišťovnou, ČSSZ, posudkovou službou...)
- Chybí psychologická systematická pomoc rodičům, kteří jsou stále v těžké situaci

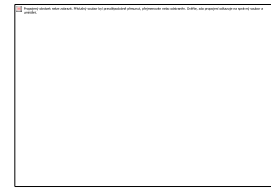
Problémy společné (3)

- **Vzdělávání:**

- Integrace do školského systému
  - Kontroverzní téma respondentů = integrovat (ano x ne) a do jaké míry?
  - Jednoduchá možnost školy odmítnout dítě s postižením a nemožnost odvolání proti tomuto odmítnutí
  - Problém: asistent učitele + osobní asistent dítěte
  - Postoj rodičů ostatních dětí
- Malá psychologická podpora pro žáky a studenty středních škol.
- Nedostatek škol ochotných integrovat děti se zdravotním postižením všech stupňů (od mateřských školek).
- Podle některých odborníků zároveň nedostatek škol schopných integrovat děti se zdravotním postižením.
- Téma je zdůrazňováno zejména organizacemi na podporu dětí s tělesným (pohybovým) postižením.
- **Dítě by mělo být integrováno vždy tehdy, jsou-li proto vytvořeny podmínky, jinak raději do speciálního zařízení.**
- Nedostatek studijních oborů pro děti s postižením.

Problémy společné (4)

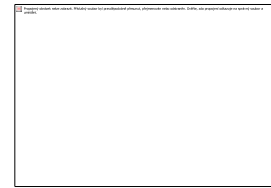
- **Informovanost rodičů:**

- Problémy v informovanosti rodičů – lékaři málokdy a fakultativně podávají rodinám informace o způsobu péče o děti s postižením.
- Díky neprovázanosti systému zdravotnictví se službami ranné péče rodiče odcházejí domů ze zdravotnického zařízení s postiženým dítětem bez praktických informací a postupů.
- Situaci se snaží zlepšovat právě neziskové organizace, ale vše je založeno na kontaktu od rodičů, nebo náhodě.
- Neexistuje stálá terénní práce s rodinou s dítětem s handicapem!!! Založeno na zájmu rodičů, neexistuje systematická práce s rodinou!!!

- **Neexistence odlehčovacích (respitních) služeb:**

- Možnost pro rodinu pečující o dítě se zdravotním postižením odpočinout si, zařídit si věci a svěřit přitom dítě do odborných rukou (jinam než do ústavu).
- Absolutní nedostatek takových služeb. Sice existuje plán na jejich podporu, ale nedaří se je zavést.
- **Neexistence akutních služeb pro rodiče dítěte s postižením v nouzi.**

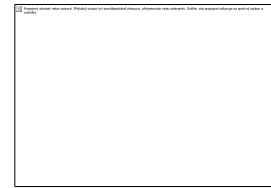
Kasuistika 3 – „akutní pomoc“

- Rodina:
  - Otec – od rodiny odešel, když bylo dítěti 2 měsíce
  - Matka – doma s dítětem, protože se jedná o velmi těžké postižení
  - Dítě – syn, 11 let, hydrocefalik, spastik, epilepsie; nepohyblivý, nemluví, neroste, stále ležící pacient
  - Bydlí v Praze
- Lékaři věděli, že k postižení dojde, matka odmítla interrupci a přes hrubý nátlak lékařů si dítě nechala
- Žije s chlapcem sama, díky pomoci odborníků a celodenní péči, kterou chlapci věnuje, se lékaři „diví, jaké chlapec dělá pokroky“
- Chlapce dává do stacionáře Paprsek, kde je několikrát týdně a ona může zařídit potřebné věci (léky, nákupy...)
- Paprsek je však přes celou Prahu, nemá auto, MHD trvá cesta více než hodinu
- **Problém – když se matce něco stane, kdo se postará o chlapce?**
- Neexistuje (matka neví) o službě, kam by zavolala, a kdo by se jí o chlapce postaral, pokud je nemocná, něco se jí stane apod.

Problémy společné (5)

- **Málo příležitostí pro volný čas:**
  - Děti se zdravotním postižením mají velmi málo nabídek pro využití volného času. Volný čas jim – během docházky – organizují školy, o něco se snaží nezisková sdružení, ale obecně organizace pro využití volného času dětí se zdravotním postižením nefungují.
- **Zaměstnávání:**
  - Problém vstupu do života a získání zaměstnání.
  - Existuje málo pracovních příležitostí pro osoby se zdravotním postižením (např. s povinností zaměstnávat zdravotně postižené, nebo zaplatit daň se obchoduje).
  - Kapacita chráněných dílen nestačí.
  - Podporované zaměstnávání není zatím dostatečně rozvinuto.
- **Chráněné / samostatné bydlení:**
  - Příliš velké množství velkých ústavních zařízení sociálních služeb na úkor společného bydlení osob s postižením.
  - Nedostupnost takového bydlení pro mladé.
- **Oblast postojů veřejnosti:**
  - V zásadě není s postojem veřejnosti problém, pokud např. není zájem integrovat dítě s postižením právě do třídy, do které chodí vlastní dítě.

Problémy specifické

- Hlavní problémy dětí s **tělesným / pohybovým postižením**:
  - **Bariéry** v pohybu (dopravní, přístup do budov...)
  - Zdůrazněna **nízká finanční podpora** vzhledem k cenám technických pomůcek a prostředků zdravotnické techniky.
  - V této souvislosti rovněž **kritika postupů a přístupů zdravotních pojišťoven** (lázně do 18 let, diabetické pomůcky...).
- Hlavní problémy dětí s **mentálním / duševním / psychickým postižením**:
  - Tendence řešit (zejména mentální postižení) ústavní péčí
  - Nezařazení některých diagnóz mezi postižení (např. autismus) = není nárok na dávky a sociální služby dle zákona
  - Nedostatek odborníků
  - Malá psychologická podpora rodinám i dětem
  - Řídká síť poradenských center
- Hlavní problémy dětí se **smyslovým postižením**:
  - Špatně nastavené podmínky pro získávání sociálních dávek a příspěvku na péči.